

บทที่ ๒

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง
ลาว

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ วารสาร บทความ เอกสาร และผลงาน การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่ดีและมีประสิทธิภาพที่สังคมต้องการ ซึ่งได้มีนักการศึกษา นักคนควาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่ดีไว้เป็นจำนวนมาก ตลอดจนผลงานการวิจัยทั้งภายในและต่าง ประเทศ ซึ่งผู้วิจัยจะแยกกล่าวเป็น ๒ ลักษณะ

๑. ลักษณะของครูจากทัศนะและความคิดเห็นของนักการศึกษา นักคนควา
๒. ลักษณะของครูจากผลงานการวิจัย

ลักษณะของครู จากทัศนะและความคิดเห็นของนักการศึกษา นักคนควา

๑) ฐะปะนี นาครทรรพ^๑ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูไว้ ๗ ประการ คือ

๑. น่ารัก คือ มีบุคลิกภาพที่ดูศิษย์อยากเข้าใกล้
๒. หนักแน่น คือ มีใจคอหนักแน่น และมั่นคงด้วยความรู้ ทำให้น่าเคารพ
๓. นายกอง คือ เป็นผู้ที่ศิษย์ยกย่องได้อย่างเต็มใจ ไม่มีลับลมคมใน
๔. คอยว่ากล่าวตักเตือน ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของครู ต้องกระทำโดย

ปราศจากอคติ

๕. ออทนต่อถ้อยคำ คือ ครูต้องออทนต่อถ้อยคำของศิษย์ได้ ถาทนได้ โดยครูมีทั้งเมตตาธรรม และขันติธรรม จะชนะน้ำใจศิษย์ได้ภายหลัง

^๑ ฐะปะนี นาครทรรพ, "เพื่อนครูในอนาคต," วารสารครูศาสตร์
๔(กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ๒๕๑๗) : ๖.

๖. อธิบายข้อที่ลึกซึ้งให้ง่าย คือ ครูต้องรู้ในวิชาที่ตนสอนและอธิบายได้
๗. ไม่ชักชวนอรุณะ คือ ผู้เป็นครูต้องไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางเสียหายหรือเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

บุญถิ่น อัครดากร^๑ กล่าวว่า ลักษณะของครูที่ดีนั้น อย่างน้อยควรมี ๓ ประการ คือ

๑. ครูควรเป็นผู้มีความรู้ คือ มีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาและจะต้องสร้างสมเพิ่มพูนอยู่เสมอ

๒. ครูควรเป็นผู้มีความสามารถในกลวิธีสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ แนววิธีแห่งปัญญา และอบรมชักนำเด็กไปสู่หนทางอันดีงาม

๓. ครูควรเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม และวัณธรรม

สุรินทร์ สรสิริ^๒ มีความเห็นว่า ครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะ ๖ ประการ คือ

๑. บุคลิกภาพที่ แต่งกายก็ เข้มมั่นในตนเอง วาจาก็ และปรับตัวก็

๒. การจัดห้องเรียนก็ มีความเหมาะสมในบรรยากาศ ถูกสุขลักษณะ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างเหมาะสม

๓. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน

๔. การสอนก็ มีการเตรียมการสอนตามหลักสูตรและสอนได้ตามนั้น และครูจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี

บุญถิ่น อัครดากร, "แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต," เอกสารชุด
เผยแพร่การศึกษา ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๑๘) : ๑๒ - ๑๗.

^๒สุรินทร์ สรสิริ, "ครูดีนั้นเป็นอย่างไร," วิทยาสาร ๕(กรกฎาคม
๒๕๑๘) : ๓ - ๘.

๕. มีเจตนาที่ดีต่ออาชีพครู จะต้องมีการพยายามรียาทและวินัยตามระเบียบ
ประเพณีของครู และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

๖. มีความสัมพันธ์กับผูปกครองดี

✕ สุภรณ์ ศรีพหล^๑ ได้กล่าวถึงครูที่มีประสิทธิภาพว่า

...ครูนอกจากจะมีความรู้และความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้
แล้ว ยังต้องมีทักษะต่าง ๆ (Skills) คือ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้และ
ถือว่าเป็นทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ซึ่งจะมาคอย
การศึกษาค้นคว้า ไม่ใช่เกิดขึ้นมาเอง มีทักษะที่จะแสวงหาความรู้ และมีทักษะ
ในการนำความรู้นั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมได้อีกด้วย...

อาร์กซ์ กาญจนพิทักษ์^๒ กล่าวว่า สหพันธ์วิชาชีพครูแห่งโลก ได้ลำดับ
คุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมของครูไว้ดังต่อไปนี้

๑. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจธรรมชาติ และจิตใจของมนุษย์ได้
เป็นอย่างดี
๒. ครูควรมีลักษณะริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ชยันเสียสละ
๓. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่น
เข้าใจได้โดยแจ่มแจ้งชัดเจน
๔. ครูควรมีสภาพทั้งทางกายและจิตใจดี
๕. ครูควรมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
๖. ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และมีสามัญสำนึก

^๑สุภรณ์ ศรีพหล, "การผลิตครูชั้นอาชีพ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ
๗(กันยายน, ๒๕๑๕) : ๑๐.

^๒อาร์กซ์ กาญจนพิทักษ์, "การจัดและบริหารโรงเรียน," วารสาร
วิสามัญศึกษา ๖(กรกฎาคม - สิงหาคม, ๒๕๑๗) : ๑๕.

๓. ครูควรมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
๔. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบ และมีท่าทางที่น่านับถือ
๕. ครูควรมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรมและอดทน

๑

ระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยวินัยของครู^๑ กล่าวว่

๑. ครูจะต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลโดยบริสุทธิ์ใจ
๒. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดี ด้วยความเอาใจใส่

ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของสถานศึกษา

๓. ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของสถานศึกษา

๔. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้

๕. ครูจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

๖. ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์เที่ยงธรรม

๗. ครูจะต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล หมกมุ่นในการพนัน มีหนี้สินรุงรัง

๘. ครูต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา

๙. ครูต้องรักษาความสามัคคีระหว่างครู และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหน้าที่การงาน

---

^๑ คำสั่ง วุฒิจันทร์, "วินัยข้าราชการ," กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๖๐๖ - ๖๐๗.

- ๓) ระเบียบประเพณีว่าด้วยจรรยาบรรณของครู กล่าวว่
๑. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
  ๒. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู
  ๓. ครูควรใฝ่ใจหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ
  ๔. ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
  ๕. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนศิษย์อย่างใกล้ชิด
  ๖. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
  ๗. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
  ๘. ครูควรมีชีวิตดี พยายามสร้างฐานะของตนเอง
  ๙. ครูควรยึดมั่น ในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
  ๑๐. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากรายงานสรุปการสัมมนานิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๗^๑ โลกกล่าวถึงบทบาทของครูในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วว่า ครูจะต้องปลูกฝังความรักและความศรัทธาในอาชีพครู เพื่อบรรลุถึงอุดมคติที่มีอยู่ มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อนำมาปรับปรุงการสอน ต้องเป็นผู้มีขันติและความยุติธรรม และต้องปรับปรุงการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเหตุการณ์ อีกทั้งสามารถแนะนำแนวทางให้นักเรียนอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง

^๑ นิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปการสัมมนานิสิตฝึกสอนคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๑๗," วารสารครุศาสตร์ ๔ (สิงหาคม - ตุลาคม ๒๕๑๗) : ๗๒ .

คณะกรรมการปฏิบัติการศึกษา ได้กำหนดบทบาทของครูที่พึงประสงค์
สรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยในค่านิยมวิชาการอยู่เสมอ มั่นใจและศรัทธา
ในอาชีพครู
๒. มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าที่จะแสดงความรู้หรือความคิดเห็น
๓. ประพฤติตนและวางตนอยู่ในกรอบของศีลธรรม จรรยาที่เป็นที่ยอมรับ
กันในชุมชน
๔. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่ศักยภาพ มีความมานะ
บากบั่นและมีชัยสัก
๕. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ออก ผู้แสดงมาเป็นผู้กระตุ้น เร้า และสนับสนุน
ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักรับผิดชอบ
๖. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบต่อ
ส่วนรวม เคารพกฎของสังคม มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย
๗. สนใจศึกษาธรรมชาติ และความแตกต่างในศิษย์แต่ละคน เพื่อส่งเสริม
เสริมความถนัดตามธรรมชาติ
๘. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ฝึกฝนคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าและ
รักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ
๙. ค้นคว้าหาความรู้และให้ความสนใจในการเกษตร พอที่จะสามารถ
มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี
๑๐. สนใจในศิษย์แต่ละคนให้ความรัก ความเอาใจใส่เท่าเทียมกัน
เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมไว้วางใจจากศิษย์

๑๑. ส่งเสริมการดำเนินชีวิต ตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ชุมชนโดยประพฤตินเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ประพฤติตามในโอกาสอันเหมาะสม
๑๒. รักรความยุติธรรม กล่าวหาผู้ที่จะต้องรู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม ควบปัญญาและสติที่ถูกตองเหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
๑๓. เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ศาสตราจารย์ บัณฑิต^๑ กล่าวว่า วิชาชีพครูอยู่ในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ที่จะเป็นครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะ ในแนวทางต่อไปนี้

๑. วิชาสามัญทั่วไป (General Education)
๒. วิชาสามัญ เอก โท เฉพาะตัว (Specialized Education)
๓. วิชาการศึกษา (Professional Education)
๔. สมรรถภาพในการเป็นครู (Teachers' Competencies)

ท่านกล่าวเห็นว่า โดยเฉพาะ "สมรรถภาพในการเป็นครู" นั้น ผู้เรียนจะต้องสร้างตัวเองให้มีความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
  - ๑.๑ ใจหลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
  - ๑.๒ ใจหลักการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
  - ๑.๓ ทำบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้
  - ๑.๔ วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน

---

^๑ไพยม วรรณศิริ, ผู้รวบรวม. "การประชุมทางวิชาการครูกับเสถียรภาพของประเทศ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๔ (เมษายน ๒๕๑๓) : ๔๒ - ๔๔.

๑.๕ ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

๑.๖ ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เพื่อวัดผลการเรียนและเพื่อวิเคราะห์
แก้ไข และรู้จักการวัดผลโดยทั่วไป

๑.๗ ปกครองชั้นและบริหารงานชนิดต่าง ๆ ของชั้นได้อย่างเรียบร้อย
เรียบร้อยและราบรื่น และปฏิบัติงานธุรการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

๒. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

๒.๑ หลักการที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรม และหลักธรรมต่าง ๆ
ไว้ประจำตัวได้แล้วก็จะยอมจะปกครองตัวเองได้

๒.๒ ใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำ

๒.๓ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง

๒.๔ ไรผลของการวิจัยและผลของการทดสอบต่าง ๆ ให้เป็น
ประโยชน์ในการอบรม

๓. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก

๓.๑ ร่วมในการวางแผนจัดทำ "กิจกรรมในหลักสูตร" หรือ
"กิจกรรมร่วมหลักสูตร" ชนิดต่าง ๆ

๓.๒ รับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นตามแผน

๓.๓ รักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

๔. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี
โดยรู้จัก

๔.๑ ช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้น

๔.๒ ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียนในทาง

ที่เหมาะสม

๔.๓ หากความร่วมมือและช่วยเหลือจากบิดามารดา ผู้ปกครอง

๔.๔ หานุเคราะห์และสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนที่ เป็นประโยชน์ในการสอน

๔.๕ ร่วมมือกับทางราชการปรับปรุงชุมชน

๕. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก

๕.๑ เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคม องค์การหรือสถาบันในทางการศึกษา

๕.๒ ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้ที่เป็นครู และช่วยเหลือส่งเสริมเพื่อนครู

๕.๓ ส่งเสริมแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และช่วยดูแลแนะนำควบคุมผู้ที่มาเป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน

๘) วิทยุ สาทร^๑ ได้ให้หลักในการคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครูหรือทำงานในวงการศึกษาว่า ผู้บริหารการศึกษา ต้องคำนึงถึงคุณภาพของครูและคุณสมบัติขั้นต้นหลายประการ คือ

๑. วุฒิทางการศึกษา
๒. วิชาเอก วิชาโท วิชาการ หรือความรู้พิเศษ
๓. ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา ตลอดจนผลการทดสอบเชาวน์
๔. การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน
๕. การแสดงบทบาทในห้องเรียนของตนเอง
๖. การแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกครูคนหนึ่งของโรงเรียน
๗. ความดีเด่นในกิจกรรมบางอย่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความกระฉับกระฉ่าง ว่องไว คล่องตัว จนมีเกียรตินิยมในทางใดทางหนึ่ง
๘. ลักษณะทางกาย เช่น สุขภาพอนามัย ลักษณะที่สมประกอบ สมที่จะเป็นผู้นำ และเป็นตัวอย่างในการแสดงท่าที การวางตัวต่อนักเรียน ความมีชีวิตชีวา การยิ้มแย้มแจ่มใส

^๑วิทยุ สาทร, การบริหารงานบุคคล. (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๒๓๓.

๕. ความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครู มีจรรยาบรรณและวัฒนธรรม
ประจำใจ

๑๐. ความรับผิดชอบในงาน ความเข้าใจงาน กระตือรือร้นในงาน
การชวนชวนหาความรู้ใส่ตน และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

๑๑. การควบคุมอารมณ์ให้สงบเยือกเย็นได้ทุกกาลเทศะ

๑๒. การปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมทุกชนชั้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนฝูง

ผู้ร่วมงานและประชาชน

๕ ยูเนสโก (UNESCO)^๑ ได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านการปรับปรุงคุณภาพ
ของครูว่า

๑. ครูที่ทำการสอนระดับมัธยมศึกษา ควรจะสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี
เป็นอย่างต่ำ การผลิตครูในระดับมัธยมศึกษานี้มีแบบแผน ๒ อย่างคือ

๑.๑ เรียนวิชาทั่วไป และวิชาชีพไปพร้อมกัน ใช้เวลาในการเรียน
๓ ปี ถึง ๔ ปี แล้วได้ปริญญาตรี

๑.๒ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีอื่นแล้วเรียนวิชาครูอีก ๑ ปี
จากแบบแผนทั้งสองอย่าง แนวโน้มทั่วไปจะยอมรับแบบแผนอันแรก
เพราะว่าผู้เรียนสามารถใช้วิชาที่เรียนให้สัมพันธ์กับวิชาครู และการทำงานในอนาคต

๒. ครูที่ทำการสอนในระดับมัธยมศึกษา ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญวิชาเฉพาะ
ประเทศต่าง ๆ มักจะประสบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนครูวิชาเฉพาะในสาขา

---

^๑UNESCO, Conference on Ministers of Educational and
Ministers responsible for Economic Planning of Member States
in Asia 22 - 29 November 1965, Perspective of Education in
Asia (Bangkok : UNESCO), pp. 108 - 110.

วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ อาชีวะ และภาษาต่างประเทศ ในบางประเทศได้จัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูพิเศษ เพื่อเตรียมครูในสาขาวิชาเหล่านั้น และให้ทุนแก่นักศึกษาที่เรียนในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยตามสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้ออกมาทำการสอนตามสาขาวิชานั้น ๆ

๓. การอบรมครูประจำการ (Inservice Training) เป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น ในเรื่องนี้มีแบบแผน ๓ อย่าง

๓.๑ ให้ครูได้มีโอกาสปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยต่อความก้าวหน้าทางวิทยาการและทฤษฎีใหม่ ๆ

๓.๒ สนับสนุนให้ครูมีวุฒิค่า หรือครูที่ไม่ได้รับการฝึกฝนได้มีโอกาสเพิ่มวุฒิให้สูงขึ้น

๓.๓ ช่วยเหลือครูมีวุฒิได้ปรับปรุงตนเองให้มีวุฒิสูงขึ้น

กิลเบท (Gilbert)^๑ มีความเห็นว่า ครูจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะ ดังนี้ คือ ชอบและมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี รักและสนใจเด็ก ใจกว้าง มีความรู้กว้างขวาง มีความจำแม่นยำ มีอารมณ์ขัน และมีเมตตาธรรม

* อีเบล (Ebel)^๒ กล่าวว่า งานของครูมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะทางความรู้ (Intellectual) และลักษณะทางมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) ครูจะต้องรู้เนื้อหาวิชาที่สอนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จึงจะช่วยให้เป็นครูที่ประสบความสำเร็จ

^๑ Hignet Gilbert, The Art of Teaching. (London : Methuen Co., 1951), p. 31 - 39.

^๒ Robert L. Ebel, "Measurement Applications in Teacher ED," Journal of Teacher Education 1(Spring 1966) : 15 - 25.

× กิปสันและฮันท์ (Gibson & Hunt)^๑ กล่าวว่า ครูจะปฏิบัติงานได้ผลดี และมีประสิทธิภาพของงานสูง ต้องมีลักษณะที่พึงประเมีน ๓ ลักษณะ คือ

๑. ความรู้ (Knowledge) กล่าวคือ ควรมีความรู้ในสายวิชาที่ตนเองสอน เป็นอย่างใด มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้ วัฒนธรรม มีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาการของเด็ก การเรียนรู้ มีเทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

๒. ทักษะ (Skills) จะต้องมิตักษะในการใช้ภาษา การเขียน การพูด เพื่อให้เด็กเข้าใจง่าย มีทักษะในการเข้าสมาคม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะในการค้นคว้าวิจัย และหาความรู้เพิ่มเติม ทางทางแก้ปัญหาอย่างถูกต้องหลักวิชา และตรงกับข้อเท็จจริง ตลอดจนมีนิสัยรักงานครู

๓. ความสนใจ (Interest) การสนใจนักเรียน สนใจวิชาที่ตนเองสอน ทุกวิชา มีความสนใจที่จะสอน สนใจชุมชนอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียน สนใจที่จะร่วมมือกับเพื่อนร่วมอาชีพ สนใจที่จะพัฒนาอาชีพครูให้ก้าวหน้า

กองการสอบครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา^๒ (National Teacher Examination) ได้มีการอภิปรายถึงการวัดคุณลักษณะของครูนอกเหนือความสามารถด้านสติปัญญา (Nonintellectual Characteristics) ของครู โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจำแนกและเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวกับบุคคลและสังคม ปรากฏว่าได้ตัวเกณฑ์ในการวัดเพื่อศึกษาพฤติกรรมของครู ประกอบด้วยลักษณะ ๓ ลักษณะ คือ

^๑ R. Oliver Gibson and Harold C. Hunt, The School Personnel Administration. (Boston : Houghton Mifflin Company, 1965), p. 242.

^๒ David G. Ryans and Friends, Characteristics of Teacher. (Washington D.C. : American Council on Education, 1970), p. 318.

๑. พฤติกรรมในรูปของขบวนการ (Process) ระหว่างตัวครูกับนักเรียน
๒. ผลที่ได้จากพฤติกรรมของครู (Product) ซึ่งวัดได้จากผลปรากฏของนักเรียน เช่น การปรับตัว สมรรถนะผลทางการเรียนของนักเรียน ทักษะคติ ฯลฯ
๓. สิ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครู (Concomitants) คือสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครู

✓ เฮลด์และมัวร์^๑ (Heald and Moore) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า บุคคลที่จะมาเป็นอาชีพเป็นครู จะต้องมียุทธศาสตร์ทางกายและใจแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ คือ

๑. จะต้องมีความวิจาร์ญาณ
๒. จะต้องมีความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์
๓. จะต้องมีความเมตตาและป้องกันคนอื่น
๔. จะต้องมีความละเอียดปราณีต
๕. จะต้องมองโลกในแง่ดี
๖. มีอารมณ์คงที่
๗. หลีกเลียงการวิจารณ์คนอื่น
๘. เต็มใจที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น

× อาร์มสตรอง^๒ (Armstrong) ได้เสนอบทความเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูที่มีประสิทธิภาพไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

^๑ James E. Heald and Samuel A. Moore, The Teacher and Administrative Relationships in School System. (New York : The Macmillan Co., 1968), p. 142.

^๒ Harold R. Armstrong, "Performance Evaluation," The National Elementary Principal. 5(February 1973) : 51.

๑. มีทักษะในการเตรียมการสอนที่มีประสิทธิภาพ
๒. ประเมินผลการสอนของตนเอง
๓. พัฒนาทักษะในการสอนของตนเอง
๔. มีเทคนิคในการกระตุ้นนักเรียนให้สนใจเรียน
๕. ใช้จิตวิทยาประยุกต์ให้เป็นประโยชน์แก่การสอน
๖. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนการสอน
๗. เข้าใจและนำหลักการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน
๘. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นประชาธิปไตย
๙. ปรับปรุงกิจกรรมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม
๑๐. ปรับปรุงตนเองให้คุ้นเคยกับสภาพของกลุ่มนักเรียน
๑๑. ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา
๑๒. จัดกิจกรรมและสภาพการเรียนให้ส่งเสริมลักษณะและพฤติกรรมที่

พึงปรารถนาของนักเรียน

๑๓. ช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนให้ได้รับความสำเร็จ
๑๔. พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และสติปัญญา
๑๕. มีเทคนิควิธีการวัดผลที่ดี และใช้ผลจากการทดสอบในการปรับปรุง

สภาพการเรียนการสอน

๑๖. มีเทคนิควิธีสอนพิเศษแก่นักเรียนที่เรียนได้เร็ว
๑๗. ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับความสำเร็จ
๑๘. ช่วยลดความวิตกกังวลของนักเรียน
๑๙. เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ควรติดต่อปรึกษากับผู้ปกครอง
๒๐. ควรทำการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
๒๑. ให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดทักษะในการทำงาน

มิทเซล^๑ (Mitzel) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพของครู
ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ด้าน คือ

๑. ผลของความก้าวหน้าของนักเรียน (the end product of student progress)
๒. บุคลิกลักษณะของครูขณะทำการสอน (the characteristics a teacher brings with him to the teaching situation)
๓. พฤติกรรมของครู (a teacher's classroom behavior)

X กรัช และคอสติน^๒ (Grush and Costin) ให้ความเห็นว่า ครูที่มี
ประสิทธิภาพควรเป็นครูที่มีความเชื่อมั่นตนเอง เป็นผู้นำที่ขยันขันแข็ง กล่าวคือ
มีความสามารถ และมีความกระตือรือร้นในด้านการเรียนการสอน เป็นคนที่ซื่อสัตย์
สุจริต นำไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักเรียนเสมอ เป็นคนที่เข้าใจนักเรียน
ได้ดี ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียน โดยการให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนชี้แจงวัตถุประสงค์
ประสงค์และเปิดให้มีการอภิปรายกันในชั้นเรียน สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ กระตุ้น
ให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลง
ตลอดจนการเป็นกณที่มีอารมณ์ขัน

^๑ Harold E. Mitzel, "Teacher Effectiveness,"

Encyclopedia of Educational Research. (1960), p. 1483 - 1484.

^๒ J.E. Grush and Frank Costin, "The Student as Consumer of the Teaching Process," American Educational Research Journal. 12(Winter 1975) : 64.

ลักษณะของครูจากผลงานการวิจัย

ผลงานการวิจัยภายในประเทศ

✓ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มัชฌมา บียะมาดา^๑ ได้ใช้แบบสำรวจคุณลักษณะของครู ๘๑ ข้อ ซึ่งได้จากวิธีการพฤติกรรมวิฤต (The Critical Incident Technique) ศึกษาครูในจังหวัดพระนคร ธนบุรี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑,๔๐๖ คน เป็นครูชาย ๔๑๕ คน ครูหญิง ๙๙๑ คน จำแนกครูตามเพศ ชั้นที่ทำการสอน วุฒิ อายุ และจำนวนปีที่สอน พบว่าคุณลักษณะของครูที่มีความสำคัญมากที่สุดมี ๒ ลักษณะ คือ ด้านการสอนและความมีเหตุผล รองลงมาได้แก่ ด้านความเมตตาครูณาด้านการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ด้านความยุติธรรม ชื่อตรง ด้านบุคลิกภาพ ด้านสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน ด้านส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน และการให้อุปการะแก่นักเรียน สำหรับคุณลักษณะที่แยกศึกษา พบว่า ครูหญิงมีคุณลักษณะด้านความเมตตาครูณาและอุปการะสูงกว่าครูชาย แต่ครูชายมีคุณลักษณะด้านการให้คำแนะนำปรึกษาและสัมพันธภาพกับนักเรียนสูงกว่าครูหญิง ครูที่มีวุฒิปริญญา มีคุณลักษณะด้านความเมตตาครูณาและการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนสูงกว่าครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตร และครูที่มีวุฒิประกาศนียบัตร มีคุณลักษณะด้านการสอน ความยุติธรรม ความชื่อตรงและบุคลิกภาพสูงกว่าครูที่มีวุฒิปริญญา

✓ ในปีเดียวกัน บัวบุชา ชื่อตรง^๒ ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่จะใช้วิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียนของครูกับนักเรียน โดยถือว่า การ

^๑มัชฌมา บียะมาดา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร ธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๑), หน้า ๘๖ - ๑๐๐.

^๒บัวบุชา ชื่อตรง, "การวิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้การพูดในการเรียนการสอน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑), หน้า ๖๒ - ๗๐.

วิเคราะห์พฤติกรรมในชั้นเรียนของครูกับนักเรียนจะสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของครูโดยทางอ้อม ผู้วิจัยใช้แบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของแฟลนเดอร์ (NED A. Flanders) เป็นเครื่องมือในการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ปีการศึกษา ๒๕๑๑ ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน ๑๒ คน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ๑๑๒ คน ผู้วิจัยและผู้ร่วมงานทำการสังเกตเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมสามครั้ง หากความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรของวิลเลียม เอ. สก็อต (William A Scott) ได้ค่าความเชื่อถือได้ เป็น ๐.๗๔๔, ๐.๘๗๑ และ ๐.๘๓๐ ตามลำดับ ผู้วิจัยสรุปว่า

๑. เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้
๒. พฤติกรรมทางวาจาในชั้นเรียนของสายวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยทั่วไปนั้น ส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย คือร้อยละ ๔๘.๘๖ และเป็นการพูดของครูมากกว่านักเรียน
๓. พฤติกรรมทางวาจาของครูโดยทั่วไป ใช้อธิธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม และใช้การควบคุมพฤติกรรมนักเรียนน้อยกว่าการกระตุ้น
๔. ในการพูดของนักเรียนโดยทั่วไป เป็นการพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่าที่นักเรียนพูดขึ้นเอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ชรณี หมั่นรักษ์^๑ ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู ในการสร้างแบบสำรวจผู้วิจัยยึดถือเกณฑ์ที่ได้จากการสัมมนา

---

^๑ชรณี หมั่นรักษ์, "การสร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๔๐ - ๔๑

เพื่อหาเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพของครูของสมาคมการศึกษา ๓ สมาคม คือ

Department of Classroom Teachers of National Education Association, The National School Boards Association และ The American Association of School Administration ใต้แก่ เกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. ประสบการณ์ของครู (Formative Experiences) ประกอบด้วย การฝึกอบรม (Training) สังคมประภคติ (Socialization) และตำแหน่งที่ ได้รับ (Ascribed Positions)

๒. คุณสมบัติของครู (Teacher Properties) ประกอบด้วย ทักษะ (Skills) เหตุจูงใจ (Motives) นิสัย (Habits) และความรู้ (Knowledge)

๓. พฤติกรรมของครู (Teacher Behaviors) ประกอบด้วย บุคลิก-ลักษณะ (Traits) และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม (Response to Environment)

๔. ผลการสอนในปัจจุบัน (Immediate Effects)

๕. ผลงานระยะยาว (Long - Term Consequences) ประกอบด้วย ความสำเร็จหรือการปรับตัวของนักเรียน (Achievement or Adjustment of Pupils) แนวคิดใหม่ทางการศึกษา (New Idea in Education) และการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพครู (Aggrandizement of the Profession)

แบบสำรวจที่สร้างขึ้นชั่วคราวประกอบด้วยชอกระหง (Items) จำนวน ๗๔ ข้อ ผู้วิจัยกำหนดคำตอบให้สองคำตอบ ผู้ตอบจะเลือกตอบ "ใช่" เมื่อคุณลักษณะในข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง และจะตอบปฏิเสธ "ไม่ใช่" เมื่อคุณลักษณะในข้อความนั้นไม่เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง ผู้วิจัยนำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นไปหาความตรง ความเที่ยงและอำนาจจำแนกโดยกักเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ ๑.๒๐ ขึ้นไป ผลปรากฏว่า หากค่าความเที่ยงโดยการทดสอบซ้ำ (Test-Retest) ภายสุตร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ .๖๔๕ และหากค่าความเที่ยงภายใน

กฤษฎีกากระทรวงศึกษาธิการที่ ๒๑ จากการศึกษาครั้งแรกได้ค่าเท่ากับ .๗๒๕ และจากการวัดครั้งที่สองได้ค่าเท่ากับ .๗๓๗ แบบสำรวจประกอบด้วยข้อกระทง (Item) ที่ใช้ได้ ๓๔ ข้อ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะของครูตามเกณฑ์ทั้งห้าที่ใช้เป็นหลักในการสร้าง ผู้วิจัยสรุปว่า แบบสำรวจนี้มีความตรง ความเที่ยง และอำนาจจำแนกอย่างเพียงพอ สามารถนำไปใช้วัดประสิทธิภาพของครู โดยครูเป็นผู้ประเมินตนเอง (Self-Evaluation)

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ วิไลวรรณ เจริญพงษ์^๑ ได้ทำการวิจัยเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษาในปี ๒๕๐๘ - ๒๕๑๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงคุณภาพของบัณฑิตครูศาสตร์ เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่สอนตรงกับวิชาเอก โท ที่ได้เรียนมา ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตพอใจความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์โดยส่วนรวมและในทุก ๆ ด้าน ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าบัณฑิตครูศาสตร์ในแต่ละรุ่นและแต่ละสายวิชา มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันที่ระดับ ความเชื่อมั่น ๘๕ % บัณฑิตที่สำเร็จปีการศึกษาต่างกัน พอใจความสามารถในการปฏิบัติงานครูของตนในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพ ทักษะติดต่ออาชีพครูใกล้เคียงกัน ยกเว้นความสามารถด้านวิธีสอนและมนุษยสัมพันธ์ที่บัณฑิตรุ่น ๒๕๑๑ พอใจความสามารถของตนมากที่สุด ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จสายวิชาต่างกัน พอใจความสามารถในการปฏิบัติงานของตนโดยส่วนรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น ๘๕ %

---

^๑วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลงานของบัณฑิตครูศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔) หน้า ๘๖.

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ พรพิมล เพ็ญศรีทอง^๑ ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิก-
 ลักษณะของครูกับนักวิทยาศาสตร์ พบว่าคุณลักษณะที่ ๖ ของครูซึ่งสังคมปรารถนา ได้แก่
 ต้องมีความรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ปรับปรุงวิธีสอนให้ดีขึ้นเสมอ มีบุคลิกภาพ
 แบบแสดง เข้าสังคมได้ มีอารมณ์ขัน ร่าเริง แจ่มใส มีความมั่นคงทางอารมณ์
 สามารถควบคุมตนเองได้ มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน มีความรับผิดชอบ อุดหนุน
 มีเหตุผล ยุติธรรม สุภาพอ่อนโยน เมตตากรุณาช่วยเหลือนักเรียน มีความกระตือรือร้น
 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ บุญสนอง ไกรเนตร^๒ ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบ
 เติบบุคลิกภาพด้านความต้องการ (Personality needs) ระหว่างผู้ที่ศึกษาวิชา
 ชีพครูกับวิชาชีพพยาบาล นอกจากนั้นจากการวิจัยยังพบว่า ครูที่ประสบความสำเร็จ
 ในอาชีพ ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญา ได้รับการศึกษาคือเป็นคนฉลาด มี
 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการพัฒนาความรู้ลึกทางจิตใจสูง เชื่อมั่นตนเอง มีผลงาน
 และมีความรับผิดชอบ

ในปีเดียวกันนี้ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา^๓ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ
 กับคุณลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยแบ่งลักษณะของครูออกเป็น ๗ ด้าน คือ

^๑พรพิมล เพ็ญศรีทอง, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนัก
 วิทยาศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ประสานมิตร, ๒๕๑๕) หน้า ๓๑.

^๒บุญสนอง ไกรเนตร, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพด้านความต้องการ
 (Personality needs) ระหว่างผู้ที่ศึกษาวิชาชีพครูและวิชาชีพพยาบาล" (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๕),
 หน้า ๓๘.

^๓วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ.
 (พระนคร : โรงพิมพ์สามมิตร, ๒๕๑๘), หน้า ๓๓ - ๔๕.

ด้านความประพฤติ ความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการสอน การปกครองนักเรียน มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ การทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครูใหญ่ นักการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทั่วไป โดยจำกัดขอบเขตอยู่ในกรุงเทพมหานคร สุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๓ เขต ๆ ละ ๓ โรงเรียน จำนวน ๘๕๖ คน สรุปผลการวิจัยไว้ว่า สังคมต้องการให้ครูมีลักษณะดังนี้

๑. ด้านความประพฤติของครู ครูไม่ควรประพฤติปฏิบัติตนเหมือนคนในอาชีพอื่น ควรยึดมั่นในวัจนธรรมและมีความประพฤติดี

๒. ความรู้ในด้านวิชาการของครู ครูมีрымควรมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และต้องมีพื้นความรู้ทางวิชาชีพครูควย ต้องมีความรู้กว้างขวางนอกเหนือจากวิชาที่ตนเองสอน คนควาศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

๓. ด้านความสามารถในการสอน ครูต้องมีทักษะในการสอนให้นักเรียนเข้าใจ สนใจทเรียน ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอยู่เสมอ ๆ การสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๔. ด้านการปกครองนักเรียน ครูจะต้องเข้มงวดกวดขัน ไม่ปล่อยปละละเลยต่อการที่นักเรียนทำผิดระเบียบของโรงเรียน อบรมศีลธรรม จรรยาแก่นักเรียน

๕. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความสนิทสนมกับนักเรียนบ้าง ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาต่าง ๆ ควรหาโอกาสพบปะผู้ปกครองนักเรียน และเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

๖. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรแต่งกายเรียบร้อย กิริยาสงบเสงี่ยม วาจาไพเราะ สุภาพ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส มีลักษณะผู้นำ

๗. ด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ครูอาจทำงานรับจ้างอื่นสอนพิเศษได้ แต่ที่ไม่ควรทำ คือ การล่าสัตว์ การเป็นนายหน้า

ในปีเดียวกันนี้เอง อรุณี วชิรพรทิพย์^๑ ได้ทำการวิจัยสถานภาพทางวิชาการของครูมัธยมศึกษาทั่วประเทศ โจทย์ค้นพบคือ โดยเฉลี่ยแล้วครูมัธยมศึกษาทั่วประเทศ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามที่ยูเนสโก (UNESCO) กำหนดไว้ โดยเฉลี่ยแล้วครูมัศึกษามีวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ปกศ.สูง) กับอนุปริญญาทางการศึกษา ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง มีวุฒิสูงกว่าครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลส่วนภูมิภาคเล็กน้อย ครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนราษฎร์ส่วนกลางมีวุฒิสูงกว่าครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนส่วนภูมิภาค

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ กรมการฝึกหัดครู^๒ ได้ทำการวิจัย โดยมุ่งศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดี ตามความคิดเห็นของกลุ่มบุคคล ๖ ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ จำนวน ๑๒ แห่ง ซึ่งผลการวิจัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะดังนี้คือ

๑. มีความรู้ดี หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ แนะนำความคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงงาน

๒. มีความสามารถในการสอน สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เตรียมการสอนอย่างดี ตั้งใจสอน และนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ อีกทั้งรู้จักมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

อรุณี วชิรพรทิพย์, "สถานภาพทางวิชาการของครูมัธยมศึกษา"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๖๑ - ๖๓.

^๒ เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี : รายงานผลการวิจัย (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๘), หน้า ๑๘๒.

๓. มีคุณธรรม เช่น มีความยุติธรรม เมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ
ในหน้าที่ตนเอง ตรงต่อเวลา รักและเอาใจใส่นักเรียน
๔. มีความประพฤติเรียบร้อย วาจาสุภาพ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยและ
เหมาะสม
๕. มีมนุษยสัมพันธ์ดี อารมณ์แจ่มใสไม่บูดบึ้ง สุภาพอ่อนน้อม เข้าใจปัญหา
และความต้องการของนักเรียน
๖. มีสุขภาพดี แข็งแรง และละเว้นสิ่งเสพติดให้โทษ
๗. ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเข้าใจใน
กระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย
๘. มีศรัทธาในอาชีพครู

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ละครม บุญเรือง^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็น
ของนักเรียนประถมศึกษาและผู้ปกครองในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และ
เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า

๑. ในด้านความรู้ ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับพีธีศาสนา การร้องเพลง
ไทยเกิม เกษตรกรรมเบื้องต้น พื้นฐานทางครอบครัวของเด็ก การศึกษาคำนวณทาง
คณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง
๒. ในด้านทักษะ ครูควรมีทักษะเกี่ยวกับการอธิบายได้แจ่มแจ้งชัดเจน
สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองกับนักเรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะ
สม แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างฉลาด สอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

---

^๑ ละครม บุญเรือง, "ความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษาและผู้ปกครอง
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๔๔ - ๔๕.

๓. ทักษะของครู ครูควรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับไม่ชอบบอขายมุข มีความ
 ยุติธรรม ชอบสอน รู้จักควบคุมอารมณ์ และรับผิดชอบงาน

๔. หน้าที่และงานของครู ครูควรมีหน้าที่และงานเกี่ยวกับการเป็น
 ตัวอย่างที่ดีของนักเรียน ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของโรงเรียนและห้องเรียน รู้
 และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน และตรวจสอบผลการทำงานของนักเรียน

ในปีเดียวกัน แพรวพรรณ กิ่งอาษา^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็น
 ของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน
 ของครูประถมศึกษา ผลปรากฏว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นว่า

๑. ในด้านความรู้ ครูจะต้องมีความรอบรู้ โดยเฉพาะลักษณะโครงสร้าง
 พื้นฐานของภาษาไทย การสงวนทรัพย์สินทางวัฒนธรรมชาติ ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมใน
 ปัจจุบัน ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระของหลักสูตร
 การใช้หลักสูตรประมวลการสอน การทำบันทึกการสอน การสร้างแรงจูงใจในการ
 เรียน จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก

๒. ทักษะของครู ครูจะต้องมีการเตรียมการสอน การทำบันทึกการสอน
 การสอนจากสิ่งใกล้ตัวไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัว การพูดอย่างชัดเจน การจูงใจให้นักเรียน
 สนใจการเรียน การสอนจากสิ่งที่รู้ไปยังสิ่งที่ไม่รู้ สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองกับ
 ผู้เรียน

^๑แพรวพรรณ กิ่งอาษา, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัด
 อุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๓๘ - ๔๑.

๓. ทักษะคติของครู ครูควรมีความเสียสละ ประหยัด เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีอารมณ์ขัน มีความเป็นกันเองกับผู้อื่น จริงใจ เข้าใจในตัวเอง

๔. หน้าที่และงานของครู ครูควรให้ความร่วมมือในการแข่งขันกีฬา ระหว่างกลุ่มโรงเรียน การอบรมความประพฤตินักเรียนทุกเช้า การดูแลความประพฤติ นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน การรักษาความลับของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน การทำระเบียบสะสม การทำสมุดรายนงานประจำตัวนักเรียน การทำบัตรสุขภาพของ นักเรียน

X ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ สุวรรณ เนตยากร^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ๑๐ โรงเรียน จำนวน ๒๓๐ คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน ๒๓๐ คน ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสอดคล้องกันทั้งนี้คือ

๑. ความรู้วิชาสามัญ ที่จำเป็นมาก คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และ สังคมศึกษา ครูควรรู้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

๒. ความรู้วิชาครู กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า วิชาครูเป็นวิชาจำเป็นมาก สำหรับครู คือ ความรู้ในแก่นหลักสูตร วิธีสอน หลักการวัดผล และประเมินผล วิธีการสร้างอุปกรณ์การศึกษา หลักจิตวิทยาและการแนะแนว ตลอดจนวิธีประเมินผลตนเอง

---

^๑สุวรรณ เนตยากร, "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๓๔ - ๕๔.

๓. ความรู้ความสามารถพิเศษ ครูควรมีความรู้บาง เช่น ความสามารถทางนาฏศิลป์ และดนตรี พิมพ์ดีด การช่างและงานประดิษฐ์ต่าง ๆ การทำสวนครัว

๔. ทักษะในการสอน ที่จำเป็นมาก ได้แก่ ทักษะในการสอนแบบใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การถ่ายทอดความรู้ การใช้ภาษาสื่อความหมาย การตั้งคำถามและตอบคำถามได้อย่างเหมาะสม การควบคุมชั้นเรียนได้ดี การให้งานและตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องมีความชำนาญในวิชาที่ตนสอน ตลอดจนทักษะในการเลือกใช้วัสดุทัศนูปกรณ์

๕. ลักษณะของครูที่พึงปรารถนา ได้แก่ หน้ากายยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพ เสียงกังฉัดเจน มีลักษณะผู้นำ ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักควบคุมอารมณ์ มีเหตุผล รักและศรัทธาในอาชีพครู มีความคิดริเริ่ม

๖. หน้าที่การงานของครู หน้าที่ที่จำเป็นมาก คือ หน้าที่ในการสอน ศรัทธาในการสอน ทำอุปกรณ์ ตรวจสอบงานของนักเรียน เข้าประชุมครู เข้ารับการอบรมความรู้ อบรมนักเรียน ร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน

นอกจากนี้ นักเรียนยังให้ขอเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี คือ ครูควรมีความยุติธรรม มีความหนักแน่นและชำนาญในวิชาที่ตนสอน และครูควรมียิ้มแย้มแจ่มใส ปลูกฝังใจให้ขอเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีว่า ครูควรตั้งใจสอน และสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรทุ่มเทในการอบรมให้นักเรียนเป็นคนดี

ผลงานการวิจัยของต่างประเทศ

วิทตี้^๑ (Witty) ได้ทำการศึกษาถึงบุคลิกภาพของครูที่ดี โดยให้นักเรียน ๑,๒๐๐ คน เรียงความเรื่อง "ครูที่ไ้ช่วยฉันมากที่สุด" พบว่าครูที่ดีมีคุณลักษณะดังนี้

^๑Paul Witty, "An Analysis of the Personality Traits of the Effective Teacher," Journal of Educational Research, XXXX (1947) : 622 - 671.

คือ ให้ความร่วมมือ มีทัศนคติเป็นประชาธิปไตย มีความอดทน กรุณาและเอาใจใส่นักเรียนทุกคน มีความรู้กว้างขวาง มีบุคลิกภาพและกิริยามารยาทดี ยุติธรรม อารมณ์ขัน เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย สนใจปัญหาและความเดือดร้อนของนักเรียน ชมเชยยกย่องให้กำลังใจนักเรียน ยึดหยุ่น มีวิธีการสอนที่แปลกใหม่

ไรอัน (Ryans) และคณะ^๑ ได้เริ่มศึกษาลักษณะของครูที่ดีซึ่งเริ่มศึกษาในปี ค.ศ. ๑๙๔๘ และพิมพ์ผลงานของเขาและคณะออกเผยแพร่ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๐ พิมพ์ครั้งที่ ๕ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๐ ซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของครูทั้ง ๕ ด้าน ได้พบคุณลักษณะของครูที่ดี ๕ ประการ คือ

๑. ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่าครูที่ดีมีลักษณะ ๕ ประการ คือ
    - ๑.๑ ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจและมีความเป็นมิตร
    - ๑.๒ มีความรับผิดชอบทำงานอย่างมีระบบและทันอกทันใจ
    - ๑.๓ มีความตึกกาหน้า
  ๒. ด้านทัศนคติ พบว่าครูที่ดีมีลักษณะดังนี้
    - ๒.๑ สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน
    - ๒.๒ มั่นใจในความคิดเห็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยในชั้นเรียน
    - ๒.๓ สนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคคลอื่น
  ๓. ด้านทัศนคติต่อการศึกษา พบว่า ครูที่ดี ถือเอาการเรียนเป็นศูนย์กลาง
  ๔. ด้านความสามารถทางภาษา พบว่า ครูที่ดีนั้นเข้าใจภาษาพูดได้อย่าง
- ดียิ่ง
๕. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ พบว่า ครูที่ดีมีอารมณ์มั่นคงและปรับตัวได้ดี

ริชชี^๑ (Richey) ไทกล่าวถึงงานวิจัยของ ซาร์เตอร์และวาร์ฟ (Sarter and Warf) ซึ่งพบว่าครูที่ประสบผลสำเร็จ จะเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม เชื่อมั่นในตนเอง กระตือรือร้น เปิดเผย ชยันและออกทน มีระเบียบ ชื่อสัตย์ รอบคอบ เมตตากรุณา พุทธิคล่อง ประหยัด รวมน้อม ทัศนใจใจดี มีอารมณ์ขัน มีคุณธรรม ฉลาดและถ่อมตัว ริชชียังกล่าวถึงการศึกษาของฮาร์ท (Hart) พบว่ามีลักษณะตรงกับของซาร์เตอร์และวาร์ฟเป็นส่วนใหญ่ และพบลักษณะเพิ่มเติม คือ เข้าใจเด็กและเป็นเพื่อนที่ดี เข้มงวดเป็นบางครั้ง ยุติธรรม มีแผนในการทำงาน สนใจกิจกรรมของชุมชนและมีวินัยธรรม

เอ็คเว็ค เซฟฟิลด์^๒ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนในมหาวิทยาลัยคานาดา พบลักษณะผู้สอนที่ดีเรียงตามลำดับ คือ มีภูมิแน่น แกร่งวิชา เตรียมการสอนอย่างมีระเบียบ โยงเนื้อหาวิชาให้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถนำไปปฏิบัติได้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนโต้แย้งและกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น กระตือรือร้นหาความรู้ในวิชาที่สอนอยู่เสมอคอยการคนควาเพิ่มเติม เป็นผู้ที่นักศึกษาเข้าถึงได้ เอาใจใส่ต่อความก้าวหน้าของนักศึกษา มีอารมณ์ขัน เมตตากรุณา ให้ความสนใจและให้ความอบอุ่น ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

^๑Robert W. Richey, Planning for Teaching. (New York : McGraw - Hill Co., 1958), p. 52 - 54.

^๒ชาติ ลัทธิต, "ที่ว่าสอนดี - ก็กระไร" ศึกษาศาสตร์สาร ๑(กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๑๘) : ๘.

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ มัสเซลล่า (Musella) และรัสช์ (Rusch)^๑ ได้ทำการวิจัยเพื่อหาคุณลักษณะของครูที่สอนอย่างมีประสิทธิภาพ ของมหาวิทยาลัย อัลบานี นิวยอร์ก โดยตั้งเกณฑ์ว่าอาจารย์ที่สอนก็มีประสิทธิภาพ คือ สอนแล้วทำให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคานความคิด วิธีการวิจัย ใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตจาก ๓ สาขา คือ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ จำนวน ๓๘๔ คน ให้บรรยายลักษณะของอาจารย์ที่ดีเกินไปทั้ง ๓ สาขา ผลปรากฏว่านิสิตมีความเห็นว่าอาจารย์ควรมีลักษณะดังนี้

๑. มีความรู้ในเนื้อเรื่องที่สอนอย่างแท้จริง
๒. เรียบเรียงเนื้อเรื่องวิชาที่สอนได้อย่างเหมาะสม
๓. อธิบายได้ชัดเจน
๔. กระตือรือร้นในการสอน
๕. แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเปิดเผย

การคอน^๒ (Gordon) ได้กล่าวถึง การวิจัยในสหรัฐอเมริกาว่า ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ สมาคมแนะแนวการศึกษาแห่งมลรัฐฟลอริดา ได้สร้างหลักเกณฑ์ในการ วัดความสามารถในการปฏิบัติงานของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Middle School) เพื่อนำผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของครู

^๑ Donald Musella and Reuben Rusch, "Student Opinion on College Teaching," Improving College and University Teaching. 16(Spring 1968) : 137 - 140.

^๒ Gordon Lawrence, "Measuring Teacher Competencies for the Middle School," The National Elementary Principals Journal 3(November 1971) : 60 - 66.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบซึ่งสร้างขึ้นโดยนักการศึกษา ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ในวงการศึกษามาในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ สภาการศึกษาแห่งมลรัฐฟลอริดา (The Teacher Education Advisory Council) ร่วมกับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยฟลอริดา ได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือดังกล่าว ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเห็นกาย และไม่เห็นกาย สรุปผลการวิจัยลักษณะที่ครูควรมี

๑. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความเชื่อมั่นตนเอง ความมั่นคงในอารมณ์ ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้ความอบอุ่น ให้ความปรึกษาช่วยเหลือนักเรียน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ตั้งใจที่จะอุทิศเวลาเพื่อการศึกษาและการเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน

๒. ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางกายและทางสมอง มีความเข้าใจในขบวนการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ขบวนการทำงานของกลุ่ม เข้าใจในการจัดการศึกษาของชาติ ตลอดจนการติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ เข้าใจวิธีการวัดและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการสอน

๓. ด้านทักษะการสอน ได้แก่ ทักษะในการสอน การฟัง การพูด อ่านและเขียน การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ มีเทคนิคในการแก้ปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม วินิจฉัยและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของห้องเรียน มีการแนะแนวและใช้แหล่งวิทยาการให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มีการประสานงานกับครูคนอื่น ส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจและประเมินตนเอง ฝึกให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง

เลห์แมนน์ และ มีเรนส์ (Lehmann and Mehrens) ได้สรุปการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตวิทยาลัยเวสเทอร์น วอชิงตัน สเตท (Western

^๑ Irvin J. Lehmann and William A. Mehrens. Educational Research Reading in Focus (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1971), p. 136.

Washington State College) จำนวน ๔๔๓ คน นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูในอุดมคติว่ามีเกณฑ์ที่สำคัญมากที่สุด ๕ ประการ คือ

๑. ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ต้องมีความรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งความรู้มูลฐาน และสิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน

๒. มีความสนใจในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความกระตือรือร้น ค้นคว้าในวิชาที่สอน

๓. มีความยืดหยุ่น และมีความสามารถที่จะเสนอบทเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและสนองความต้องการของนักเรียน

๔. เตรียมการสอนอยู่เสมอในวิชาที่ตนสอน กำหนดหัวข้อวิชาที่สอน กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนรายชื่อนหนังสืออ้างอิง

๕. ใช้ศัพท์ภาษาใดถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการอธิบายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง สอนโดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียนเหล่านั้น

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๒ โอเดน^๑ (Oden) ได้ศึกษาบุคลิกลักษณะของครูที่ได้รับรางวัลประเมินว่า เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการสอน จากนักเรียน ครู และครูใหญ่ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัด โดยให้นักเรียนและครูในโรงเรียนเลือกครูที่ตนเห็นว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดจำนวน ๕ คน จากครูทั้งโรงเรียนรวมทั้งครูใหญ่ ครูที่ได้รับเลือกได้ทำแบบทดสอบบุคลิกภาพ ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นคนขยัน สุขุม เยือกเย็น มีความสามารถในการตอบสนองดี ทะเยอทะยาน เคร่งขรึม ทำงานอย่างไว และรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นครูไว้ได้

---

^๑Chester Wayne Oden, "Personality Profiles of Successful Inner-City Teachers and the Appropriateness of the Responses of Pre-Service Teachers of Similar and Differing Profiles to Simulated Inner-City Classroom Situations, "Dissertation Abstracts. 33(July 1972) : 194 A.

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ แพททริก^๑ ได้ค้นคว้าลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบสอบถาม ฯ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน ๒ โรงเรียน จากการค้นคว้าพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการครูที่ให้ความช่วยเหลือ ไม่นิยมเผด็จการในชั้นเรียน และมีวิธีการสอนดี

ในปีเดียวกัน กรีนวูด^๒ (Greenwood) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบสอบถาม อี ซี ที บี (S E C T B ย่อมาจาก Student Evaluation of College Teaching Behavior) ที่มหาวิทยาลัยฟลอริดา ทั้งนี้เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ดีในการวัดผลสะท้อนที่เกิดจากการสอน วัตถุประสงค์ของอาจารย์ ซึ่งผู้เรียนสามารถสังเกตได้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม คือ อาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร แบบสอบถามมีข้อกระทง (Item) ทั้งหมด ๑๓๘ ข้อ ไขเกณฑ์ประเมินค่า ๗ ช่วง ปรากฏว่ามีข้อกระทงที่เกี่ยวข้อง ๘๕ ข้อ ต่อจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา ๒ กลุ่ม จำนวน ๓๒๘ คน และ ๕๕๘ คน ปรากฏผลการวิเคราะห์ทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน จึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองกลุ่มไปทำการวิเคราะห์ที่ตัวประกอบแบบสะกัคตัวประกอบสำคัญ ได้ตัวประกอบ ๘ ตัวประกอบดังนี้คือ

๑. อาจารย์มีความสามารถทำให้การเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
๒. มีการสอนที่ทันสมัย
๓. มีความรับผิดชอบต่อชั้นเรียน ไม่หยุดสอนบ่อย ๆ

^๑ Opal Lee Young Patrick, "An Effective Teacher Profile," Dissertation Abstracts. 35(January 1975) : 4306 - A.

^๒ Gardon E. Greenwood and others, "The Student Evaluation of College Teaching Behaviors" Journal of Education Measurement. 2(Summer 1974) : 141 - 143.

๔. ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต
๕. รับฟังความคิดเห็นของนิสิต
๖. รู้เทคนิคการวัดผล ให้งานกระจ่างแจ้ง ให้การบ้านเหมาะสม
๗. มีความรู้ทันเหตุการณ์
๘. เข้าใจปัญหาของนิสิตได้ดี

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ ฟังก์เฮาเซอร์^๑ ได้สำรวจคุณลักษณะของครูที่เลี้ยง โดยร่วมมือกับคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย ส่งแบบสอบถามไปยังวิทยาลัยครู ๒๔ แห่ง ถามนักศึกษาครูและอาจารย์ในวิทยาลัยครู พบเกณฑ์ที่สำคัญของลักษณะครูที่เลี้ยง ซึ่งนักศึกษาครูและอาจารย์ตอบการ เรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาน้อย ดังนี้

นักศึกษาครู	อาจารย์
๑. ต้องการครูซึ่งมีความเห็นอกเห็นใจ นักศึกษาคือ	๑. ต้องการครูที่ให้กำลังใจนักเรียน คือ
๒. ต้องการครูซึ่งมีเทคนิคการสอนดี	๒. ต้องการครูซึ่งมีความรอบคอบใน การวางแผนงาน
๓. ต้องการครูซึ่งมีความรอบคอบในการ วางแผนงาน	๓. ต้องการครูที่สามารถสร้างสภาพ แวดล้อมในห้องเรียนให้น่าสนใจ
๔. ต้องการครูซึ่งควบคุมชั้นได้	๔. ควรมีส่วนร่วมกับการศึกษาถึงปริญญา
๕. ต้องการครูซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์ และแม่นยำในเนื้อหาวิชา	๕. ต้องการครูซึ่งยุติธรรม

^๑ Charles W. Funkhouser, "Selecting Co-operating Teachers," School and Community. (June 1975) : 22 - 35.

จากผลการศึกษานี้ คณะผู้บริหารวิทยาลัยครู สามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ ในการเลือกครูที่เลี้ยง เพื่อเป็นแม่พิมพ์ที่ดีของนักศึกษาฝึกหัดครู

ในปีเดียวกันนี้ วอทรูบา และ ไรท์^๑ (Wotruba and Wright) ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตมหาวิทยาลัย ซาน เคียร์โก (San Diego University) แผนกบริหารธุรกิจ ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ กลุ่ม เห็นว่า คุณลักษณะของอาจารย์ที่มีความสำคัญ ได้แก่

๑. มีความรู้กว้างขวางถูกต้องทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง
๒. ส่งเสริมนิสัยให้แสดงความคิดเห็น
๓. กระตือรือร้นในวิชาที่สอน
๔. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม
๕. อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน
๖. ขอบช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
๗. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
๘. มีความยุติธรรม
๙. มีความสนใจและอยากจะสอน

และจากการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ได้แก่

๑. วิธีการสอน (Presentation)
๒. อุปกรณ์การสอน (Audio-visual Aids)

---

^๑Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, "How to Develop a Teacher - Rating Instrument," The Journal of Higher Education. 6(November/ December 1975) : 653 - 661.

๓. บุคลิกภาพ (Personal Attribution)
๔. บรรยากาศในชั้นเรียน (Class Atmosphere)
๕. ทักษะคติของอาจารย์ต่อนักเรียน (Attitude toward Students)
๖. ทักษะคติของอาจารย์ต่อวิชา (Attitude toward Subjects)

ผลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ได้ให้แนวทางแก่ผู้วิจัยในการสร้างแบบสำรวจเพื่อกำหนดคุณลักษณะ ขอบเขต หน้าที่และเกณฑ์ที่จะใช้ประเมินผลประสิทธิภาพของครู ลักษณะของเครื่องมือที่จะสร้าง ตลอดจนการวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพของครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย